

Индустријализација изнад свега

Главна невоља нашег друштва је висока незапосленост. Њен главни узрок је разиндустријализација земље. Превладавање незапослености могуће је само поновном индустријализацијом на новим технологијама. Без обнове индустрије неће бити ни обнове пољопривреде ни сектора услуга, па самим тим неће бити ни одговарајуће извозне понуде ни по количини ни по квалитету. Том циљу треба прилагодити мере економске политике, укључујући заштиту домаћег тржишта.

Важност индустријске политике

Све успешне земље су имале добро смишљену индустријску политику. Посебно је поучан случај Јапана. У 1949. години гувернер Банке Јапана и неки професори економских наука процењивали су да Јапан нема упоредних предности за производњу аутомобила. Министарство за међународну трговину и индустрију (MITI) је мислило друкчије. Његова је заслуга што је, ослањајући се на „административно усмеравање“ (gyosei shido), Јапан развио једну од највећих аутомобилских индустрија у свету.

Примера ради, „Тојота“, водећи произвођач аутомобила у Јапану, почела је петогодишњи план модернизације производње са свега 3.000 аутомобила месечно. Данас се „Тојота“ надмеће с „Генерал моутерзом“ за прво место на свету у производњи аутомобила.

Приватизација Електропривреде Србије – да или не?

Пише: Благоје Бабић
четвртак, 25 децембар 2008 23:15

Зато не чуди што је управа Јапана стекла углед и међу приватним предузетницима, тако да они следе њена упутства о усаглашавању њихових интереса с интересима земље.

Шта држава данас треба да уради?

Она треба да формулише јасну индустријску политику. У нашим садашњим условима то значи:

а) обезбеди заштиту домаће индустрије од спољне конкуренције у мери коју допуштају правила Светске трговинске организације, укључујући право на заштиту нових индустрија у „васпитном периоду“ (infant industry argument);

б) обезбеђивање услова за ренатабилно пословање новонастајуће индустрије.

Искуства Западне Европе

Ту треба користити искуства Западне Европе у обнови индустрије након Другог светског рата.

Посебно је поучан пример Француске. Једна од мера за обнову прерађивачке индустрије била је национализација главних грана инфраструктуре - електроенергетског система, железница, веза, рудника. Национализацију нису изборили синдикати него власници прерађивачке индустрије. Зашто? Зато што тако нису могли да контролишу трошкове производње односно рентабилност новонастајуће индустрије. Зашто је држава на то пристајала? Зато што је генерал Шарл де'Гол уважио упозорење највећих француских економиста и с лева и десна – од Андре Филипа до Франсоа Перуа – које је било исто: француска мора имати индустријска предузећа моћна као Немачка, или ће постати немачка колонија.

То значи да је за Србију сувише рано да размишља о приватизацији инфраструктуре и

Приватизација Електропривреде Србије – да или не?

Пише: Благоје Бабић
четвртак, 25 децембар 2008 23:15

то не само енергетског система, него и железница и веза. Уколико то учини пре него што изврши поновну индустријализацију, Србија ће трајно остати земља без индустрије. Пошто без индустрије нема развоја пољопривреде, ни ова грана неће моћи да опстане. Србији би преостало да се после разиндустријализације расели.

Дакле, последња ствар коју би Србија смела себи да допусти је приватизација електропривреде. Разлози су економски, социјални, политички и морални.

а) Економски. - Уколико би држава изгубила власт над електроенергетким системом, не би могла рачунати на сопствену индустријску политику. Приватни власници би високим трошковима уморили новонастајућу индустрију којој је нужно старање државе док не стекне светски ниво конкурентности.

б) Социјални. - Цена електричне енергије утиче не само на стопу рентабилности предузећа него и на животне услове сваке породице у Србији.

в) Политички.- Власници електроенергетског система могли би да манипулацијом електроенергетским системом изазову социјалне нереде и рушење законите владе, као што је помоћу камиона струшена влада у Чилеу.

г) Морални. – У коликој мери је морални чинилац важан у израстању из пораза показују Јапан и Немачка. После Другог светског рата у обе земље била је висока стопа штедње, а тиме и инвестиција и привредног раста. У Јапану стопа штедње од средине 1950-их година креће се између 30% и 35% домаћег бруто производа. До Другог светског рата стопа штедње и у Јапану је била је скромна. Износила 3% годишње у времену 1885-89. и 1935-39. Дакле, расположиви подаци показују:

а) да се ни Јапанци нису рађали с урођеном склоношћу штедњи већој него други народи;

б) штедњу као врлину Јапанци су, као и Немци, стекли тек након пораза у Другом светском рату.

Снага моралног чиниоца

Шта из тога треба да научи Србија?

У Немачкој и Јапану постојала је висока свест свих друштвених чинилаца о нужности удруживања напора за израстање из пораза. У истом смеру су деловали сви „социјални партнери“ – радници, послодавци и држава. Становништво је показало високу спремност да подноси жртве за обнову.

Питање је свакако, зашто је становништво у земљама губитницима пристајало на ове жртве?

Разлог треба тражити не само у свести да је пораз претрпљен, него и у поверењу у вођство ових земаља. Позив на жртовање је праћен и обавезом државе да обезбеди учешће свих у плодовима обнове. Ово обећање управљачи су одржали. У овим земљама праведност расподеле дохотка била је виша него у земљама победницама. У Јапану чак праведнија него у Шведској. Праведност у расподели националног дохотка показала се као битно важан чинилац „приврдног чуда“ и у Јапану и у Немачкој. То им је обезбедјивало пристајање на жртве и отуда политички и социјални мир, погодан за економски развој.

У Немачкој након Другог светског рата то је био кључни састојак концепције „социјално-тржишне привреде“, која је синтетизовала тржишни начин пословања са социјалном солидарношћу.

У Јапану је то био „јапански обзац развоја“ („Јапан акционарско друштво“) у коме је цела привреда дејствовала као једно предузеће у коме се сви – и радници и послодавци – жртвују за државу.

Шта је главна невоља Србије? Домаћинско газдовање национаним богатством мора

бити једнако одговорно без обзира на облик својине: и државна и приватна имавина су део националног богатства. У Србији не постоји колективна свест о одговорности за Србију као државу и као друштво. Идеолошки постулати користе се за развлачење националног богатства у виду приватизације по сваку цену, без обзира на економске, социјалне и политичке последице. Управо што стоји на корицама једне књиге великог српског пријатеља Арчибалда Рајса: „Срби су себи највећи непријатељи“.

Злоупотебе страначких намештеника у јавним предузећима званични економисти користе као разлог да се јавна предузећа што пре приватизују: неће бити виских апанажа. Они себи не постављају питање: Да ли је паметно себи запалити кућу да би се мишеви истерали с тавана?

Заклон од догми

Сиромашне земље, у које данас спада и наша, да би побегле из сиромаштва, морају да користе искуства богатих. Овде су од посебног значаја следећа:

а) Богате земље су либерализовале своје економске односе са иностранством у мери у којој је расла конкурентска способност њихових привреда.

б) Упркос хвалоспевима дерегулацији, и у развијеним земљама, држава без предрасуда идеолошке природе интервенише где год је то у интересу домаће привреде. Тврђава капитализма, САД, у спасавању привреде данас прибегава национализацији највећих банака – „катедра тржишне привреде“. Џорџ Буш је успео оно што Лењину није пошло за руком: да уведе социјализам без револуције. Предсеник Централне банке САД Бен Бернаке је то у Њујорк Тајмсу образложио на следећи начин: „Као што нема атеиста у ратним рововима, нема ни идеолога у финансијској кризи“.

Два пута у капитализам

Приватизација Електропривреде Србије – да или не?

Пише: Благоје Бабић
четвртак, 25 децембар 2008 23:15

Два основна типа развоја након другог светског рата су: англо-саксонски и немачко-јапански. [1](#) Основне разлике међу њима су: Англо-саксонски модел је „индивидуалистички капитализам“, а немачко-јапански - „социјални капитализам“.

У немачко-јапанском моделу улога државе је много већа него у англо-саксонском. Немачка је прва на Западу по уделу јавних ентитета у својини над акцијским капиталом. У Јапану и „азијским змајевима“ улога државе је тако велика да ове земље научници називају друштвима с „вођеним тржиштем“ (governed market). У немачко-јапанском моделу обрзовање је највиши приоритет, па је оно и најефикасније на свету. Неједнакост у расподели у англо-саксонском моделу расте и на нивоу друштва и на нивоу предузећа, па је „средња класа“ слабија него у немачко-јапанском.

Зашто су друштва у „транзицији“ одабрала англо-саксонски модел, иако им је било познато да је немачко-јапански модел отпорнији на економске кризе и социјало подношљивији?

У немачко-јапанском моделу није могућ „дивљи капитализам“. Номенклатура у њему не би успела да тако лако заузме место капиталистичке класе коју је ликвидирала социјалистичком револуцијом.

1. Which capitalism, Istituto per gli studi di politica internazionale, Milano, 1994.[[^](#)]